

Робоча програма навчальної дисципліни «Становлення і розвиток дошкільної освіти в Закарпатті» для здобувачів вищої освіти галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 012 Дошкільна освіта освітньої програми Дошкільна освіта.

Розробник: Шикітка Галина Миколаївна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи.

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи.

протокол № 12 від « 28 » червня 2025 р.

Завідувач кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи

(підпис)

/Оксана ПОВІДАЙЧИК/
(прізвище та ініціали)

Схвалено науково-методичною комісією факультету суспільних наук

протокол № 10 від « 30 » червня 2025 р.

Голова науково-методичної комісії факультету суспільних наук

(підпис)

/Олена ПОПАДИЧ/
(прізвище та ініціали)

© Шикітка Г.М., 2025 р.

© ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2025 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 120	1	1
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи здобувачів вищої освіти – 4	1	1
	Лекції:	
	30	10
	Практичні (семінарські):	
	30	8
Вид підсумкового контролю: модульне контрольне оцінювання	Лабораторні:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: іспит	Самостійна робота:	
	60	102

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «**Становлення і розвиток дошкільної освіти в Закарпатті**» є засвоєння студентами закономірностей історичного розвитку освіти та дошкільної освіти регіону.

Завдання курсу:

- вивчення основних закономірностей та етапів розвитку дошкільництва і педагогічної думки Закарпаття;
- усвідомлення історичних, соціально-економічних та соціокультурних передумов розвитку дошкільного виховання на території краю;
розуміння особливостей організації та змісту навчально-виховного процесу в дошкільних навчальних закладах Закарпаття;
- ознайомлення із поглядами та спадщиною найвидатніших закарпатських педагогів минулого.
- ознайомлення з передовим педагогічним досвідом минулого з метою творчого використання у майбутній практичній діяльності;
- сприяння формуванню світоглядних позицій студентів, їх національної свідомості, національної гідності.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

КЗ-2. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

КЗ-3. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

КЗ-4. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

КС-1. Здатність організувати освітній процес у закладах дошкільної освіти з використанням сучасних засобів, методів, прийомів, технологій.

КС-2. Здатність здійснювати методичний супровід освітньої діяльності закладу дошкільної освіти.

КС-7. Здатність здійснювати нормативно-правове регулювання діяльності закладу дошкільної освіти, керуючись законодавчими документами та основами професійної етики.

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «**Дошкільна освіта**», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Критично осмислювати концептуальні засади, цілі, завдання, принципи функціонування дошкільної освіти в Україні.	ПРН 1
Знати і використовувати в практичній професійній і дослідницькій діяльності законодавчу базу дошкільної освіти.	ПРН 7
Виявляти та відтворювати в практичній діяльності вихователя закладу дошкільної освіти передовий педагогічний досвід та результати досліджень, в тому числі і власних.	ПРН 8
Забезпечувати ефективну комунікацію, в тому числі в умовах полікультурного середовища.	ПРН12

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами вищої освіти після опанування навчальної дисципліни «**Становлення і розвиток дошкільної освіти в Закарпатті**»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Знати основні закономірності та етапи розвитку дошкільництва і педагогічної думки	ПРН 1

Закарпаття; усвідомлювати історичні, соціально-економічні та соціокультурні передумови розвитку дошкільного виховання на території краю; розуміти особливості організації та змісту навчально-виховного процесу в дошкільних навчальних закладах Закарпаття; знати умови та шляхи розбудови національної системи освіти й виховання в незалежній Українській державі.	
Розуміти основні положення Закону України «Про освіту», Закону України «Про дошкільну освіту», Базового компоненту дошкільної освіти України та використовувати їх у практичній професійній і дослідницькій діяльності; знати основні завдання законодавства України про дошкільну освіту, загальні напрями державної політики у сфері дошкільної освіти та вікову періодизацію становлення особистості дитини; розуміти систему дошкільної освіти в Україні загалом та в Закарпатській області зокрема.	ПРН 7
Знати погляди та спадщину найвидатніших закарпатських педагогів минулого; вміти застосовувати кращі здобутки педагогічної мудрості українського й інших народів світу у своїй майбутній професійній діяльності.	ПРН 8
Розуміти суть акультурації як сучасного напрямку соціалізації учнів та важливої складової їх підготовки до спілкування в полікультурному просторі	ПРН 12

4. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

Поточний контроль, який під час вивчення навчальної дисципліни проходить в індивідуальній, груповій та фронтальній формах.

Методи поточного контролю: усний, письмовий, практичний, самоконтроль.

Модульна контрольна робота з навчальної дисципліни «Становлення і розвиток дошкільної освіти в Закарпатті» проводиться письмово та передбачає виконання завдань з метою діагностики рівня засвоєння знань основних теоретичних положень змісту навчальної дисципліни, а також виконання завдань, які дозволяють виявити уміння та навички здобувачів вищої освіти застосовувати комплекс теоретичних знань у практичній педагогічній діяльності.

Підсумковий контроль – залік, який проводиться в усній формі.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: індивідуальне опитування здобувачів вищої освіти на практичних заняттях, письмовий контроль, виконання практичних завдань, самостійна робота, доповідь, мультимедійна презентація.

Форма модульного контролю: письмова контрольна робота.

Форма підсумкового семестрового контролю: залік.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота					Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	50	100
10	10	10	10	10		

T1, T2 ... – теми

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота					Модульна контрольна робота	Сума
T6	T7	T8	T9	T10	50	100
10	10	10	10	10		

T6, T7 ... – теми

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні заняття	3	20	3	20
Виконання самостійної роботи	2	10	2	10
Виконання індивідуальних завдань	1	10	1	10
Презентація заняття	1	10	1	10
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом	8	100	8	100

Після виконання програми змістового модуля у визначений деканатом термін здійснюється поточний модульний контроль, який проводиться письмово та передбачає виконання завдань з метою діагностики рівня засвоєння знань основних теоретичних положень змісту навчальної дисципліни, а також виконання завдань, які дозволяють виявити уміння та навички здобувачів вищої освіти застосовувати комплекс теоретичних знань у практичній педагогічній діяльності.

50 балів (оцінка «відмінно») – здобувач вищої освіти виконав завдання запропонованого йому варіанта в повному обсязі і виявив при цьому:

- глибокі та повні знання матеріалу дисципліни;
- вільне володіння науковою термінологією;
- творчу самостійність;
- високу культуру оформлення знань та відповідний рівень умінь і навичок.

40 балів (оцінка «добре») – здобувач вищої освіти виконав завдання запропонованого йому варіанта в повному обсязі, вичерпно реалізував усі питання, виявив творчу самостійність, продемонстрував високу культуру оформлення знань, належний рівень умінь та навичок, але в роботі наявні окремі несуттєві помилки. Ставиться за виконання 75 % усіх завдань.

30 балів (оцінка «задовільно») – здобувач вищої освіти виявив задовільні знання матеріалу, але допустив при цьому окремі грубі фактичні помилки та неточності, а культура оформлення знань та рівень його умінь і навичок ще недостатні. Правильно виконано більше 50% запропонованих завдань

20 балів (оцінка «незадовільно») – здобувач вищої освіти не виявив достатніх фахових знань з предмета, не досяг реалізації завдання через загальну слабку орієнтацію в програмовому матеріалі, а культура його мовлення й оформлення знань незадовільні. Завдань виконано менше від 50 %.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Підсумковим семестровим контролем з дисципліни «Становлення і розвиток дошкільної освіти в Закарпатті» є залік, який проводиться в усній формі.

Відповідно до «Положення про порядок та методiku проведення семестрових (курсoвих) екзаменів і заліків в Ужгородському національному університеті» (затверджено Наказом Ректора ДВНЗ «УжНУ» № 698/01-17 від 08.05.2015 р.), знання здобувачів оцінюються як з теоретичної, так і з

практичної підготовки за такими критеріями:

оцінку «відмінно» (90-100 балів, А) заслуговує здобувач, який:

- всебічно і глибоко володіє навчально-програмoвим матеріалом;
  - вмiє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання вміння у нестандартних ситуаціях;
  - засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою;
  - засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває;
  - вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію;
- самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмoвого матеріалу, проявив нахил до наукової роботи.

оцінку «добре» (82-89 балів, В) – заслуговує здобувач, який:

- повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмoвим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмoвого матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях;
- має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування;
- під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправив, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

оцінку «добре» (74-81 бал, С) заслуговує здобувач, який:

- в цілому навчальну програму засвоїв, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок;
- вмiє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність;
- опанував навчально-програмoвий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

оцінку «задовільно» (64-73 бали, D) – заслуговує здобувач, який:

- знає основний навчально-програмoвий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії;
- виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок;
- ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою;
- допускає на заняттях чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

оцінку «задовільно» (60-63 бали, E) – заслуговує здобувач, який:

- володіє основним навчально-програмoвим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

оцінка «незадовільно» (35-59 балів, FX) – виставляється здобувачу, який:

виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмoвого матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

оцінка «незадовільно» (35 балів, F) – виставляється здобувачу, який:

- володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і

відтворення окремих фактів або не володіє зовсім;

- допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою;

- не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1.

Тема 1. Розвиток суспільного дошкільного виховання на Закарпатті до 1868 року

1. Історичні передумови становлення дошкільної освіти у краї.
2. Популяризація ідей суспільного виховання дітей дошкільного віку на території краю у другій половині XIX століття.

Тема 2. Дошкільне виховання періоду входження Закарпаття до складу Австро-Угорщини (1868–1919 рр.)

1. Формування мережі закладів суспільного дошкільного виховання в Закарпатті (Мукачево, Ужгород, Берегово).
2. Вплив «Закону про дошкільне виховання» (1891 р.) в Австро-Угорській імперії на становлення системи виховання дітей дошкільного віку у краї.
3. Утвердження суспільного дошкільного виховання як найнижчої ланки народної освіти у краї. Створення закладів із підготовки вихователів дошкільної ланки.

Тема 3. Філософсько-світоглядні концепції дошкільного виховання в педагогічній спадщині Олександра Духновича

1. Основні етапи життєвого та творчого шляху О. Духновича.
2. Ідея народності як основа виховного процесу в творчій спадщині О. Духновича.
3. Концептуальні аспекти виховної системи О. Духновича.
3. Формування моральних цінностей дітей дошкільного віку у працях О. Духновича.

Тема 4. Становлення системи дошкільної освіти у час входження Закарпаття до

складу Чехословаччини (1919–1939рр.)

1. Соціально-економічні напрями розвитку краю у період входження до складу Чехословаччини.
2. Законодавче забезпечення становлення дошкільної освіти на Підкарпатській Русі.
3. Система підготовки педагогів у роботі шкільного реферату краю.
4. Праці педагогів Закарпаття в контексті забезпечення дошкільної освіти у період входження краю до складу Чехословаччини (1919–1939рр.).
5. Системний аналіз наповнюваності заходів (дитячих садків, ясельних груп) у Підкарпатській Русі у контексті розвитку дошкільної освіти краю.

Тема 5. Педагогічна діяльність Августина Волошина

1. Життєвий та творчий шлях Августина Волошина.
2. Августин Волошин як організатор розвитку народної освіти Закарпаття у 20-30 роках ХХ –го століття.
3. Роль Августина Волошина у забезпеченні освітньо-виховного процесу закладів дошкільної та загальної середньої освіти на Закарпатті.
4. Формування моральних цінностей молоді у творчому доробку педагога.

Тема 6. Роль педагогічних товариств міжвоєнного періоду у розвитку дошкільної освіти краю

1. Соціокультурні передумови виникнення крайових педагогічних товариств Закарпаття.
2. Організація і напрями освітньо-просвітницької діяльності крайових педагогічних товариств Закарпаття (1919–1944 рр.).
3. Напрями, методи і форми освітньо-просвітницької роботи крайових педагогічних товариств Закарпаття.
4. Перспективи використання досвіду діяльності крайових педагогічних товариств Закарпаття в сучасних умовах відродження національної системи освіти.

Модуль 2.

Тема 7. Система дошкільної освіти на Закарпатті (1939– 1945 рр.)

1. Розвиток освіти у Карпатській Україні (жовтень 1938 – березень 1939 рр.).
2. Особливості розвитку дошкільної освіти у період входження Закарпаття до складу Угорщини (травень 1939–жовтень 1944рр.).
3. Освітні процеси в Закарпатській Україні (жовтень 1944–червень 1945 рр.)

Тема 8. Дошкільна освіта краю в радянський період (1945 рр.– 1991 рр.)

1. Етапи становлення системи дошкільної освіти на Закарпатті у радянський період.
2. Забезпечення освітньо-виховної діяльності закладів дошкільної освіти на Закарпатті.
3. Організація процесу підготовки та підвищення кваліфікації керівників та вихователів закладів дошкільної освіти.
4. Аналіз Базового компонента дошкільної освіти радянського періоду.

Тема 9. Особливості дошкільного виховання і освіти Закарпаття в незалежній Україні (1991–2023 рр.)

1. Збереження традиційного національного досвіду сімейного та суспільного виховання в системі дошкільної освіти незалежної України.
2. Реформування системи підготовки керівників та вихователів закладів дошкільної освіти.
3. Впровадження державно-громадського та державно-приватного партнерства в організації та управлінні дошкільною освітою краю в роки незалежності.
4. Забезпечення освітньо-виховної роботи закладів дошкільної освіти на Закарпатті у зазначений період.

Тема 10. Історія освіти краю у контексті формування духовних цінностей

підростаючого покоління

1. Роль духовних центрів історичного Закарпаття (Мукачівський, Грушівський та Краснобрідський монастирі) у розвитку освіти краю XII – XVI – го століть.
2. Діяльність Ужгородської гімназії (листопад 1613 – червень 1945 рр.) у забезпеченні освітніх потреб Східної Європи.
3. Вплив будителів Закарпаття на процеси національного відродження та виховання підростаючого покоління.
4. Роль освітніх центрів краю у підготовці педагогічних працівників дошкільної освіти.

5.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: денна					
	Усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота	
1-й семестр						
Модуль 1.						
Тема 1. Розвиток суспільної дошкільної освіти на Закарпатті до 1868 року.	10	2	2			6
Тема 2. Дошкільне виховання періоду входження Закарпаття до складу Австро-Угорщини (1868–1919 рр.).	14	4	4			6
Тема 3. Філософсько-світоглядні концепції дошкільного виховання в педагогічній спадщині Олександра Духновича.	10	2	2			6
Тема 4. Становлення системи дошкільної освіти у час входження Закарпаття до складу Чехословаччини (1919–1939рр.).	14	4	4			6
Тема 5. Педагогічна діяльність Августина Волошина.	10	2	2			6
Модульна контрольна робота						
Разом за модуль	58	14	14			30
Модуль 2.						
Тема 6. Роль педагогічних товариств міжвоєнного періоду у розвитку дошкільної освіти краю.	14	4	4			6
Тема 7. Система дошкільної освіти на Закарпатті (1939–29 червня 1945 рр.).	10	2	2			6
Тема 8. Дошкільна освіта краю в радянський період (29 червня 1945 рр.– 1991 рр.).	10	2	2			6
Тема 9. Особливості дошкільного виховання і освіти Закарпаття в незалежній Україні (1991–2022 рр.).	14	4	4			6
Тема 10. Історія освіти краю у контексті формування духовних цінностей підростаючого покоління.	14	4	4			6
Модульна контрольна робота						
Разом за модуль	62	16	16			30
Разом за семестр	120	30	30			60

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: заочна					
	Усього	у тому числі				
		лекції	практичні (семинарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
1-й семестр						
Модуль 1.						
Тема 1. Розвиток суспільної дошкільної освіти на Закарпатті до 1868 року.	12	1	1			10
Тема 2. Дошкільне виховання періоду входження Закарпаття до складу Австро-Угорщини (1868–1919 рр.).	12	1	1			10
Тема 3. Філософсько-світоглядні концепції дошкільного виховання в педагогічній спадщині Олександра Духновича.	12	1	1			10
Тема 4. Становлення системи дошкільної освіти у час входження Закарпаття до складу Чехословаччини (1919–1939 рр.).	13	1	1			11
Тема 5. Педагогічна діяльність Августина Волошина.	11	1				10
Модульна контрольна робота						
Разом за модуль						
	60	5	4			51
Модуль 2.						
Тема 6. Роль педагогічних товариств міжвоєнного періоду у розвитку дошкільної освіти краю.	12	1	1			10
Тема 7. Система дошкільної освіти на Закарпатті (1939–29 червня 1945 рр.).	12	1	1			10
Тема 8. Дошкільна освіта краю в радянський період (29 червня 1945 рр.– 1991 рр.).	12	1	1			10
Тема 9. Особливості дошкільного виховання і освіти Закарпаття в незалежній Україні (1991–2022 рр.).	12	1	1			10
Тема 10. Історія освіти краю у контексті формування духовних цінностей підростаючого покоління.	12	1				11
Модульна контрольна робота						
Разом за модуль						
	60	5	4			51
Разом за семестр						
	120	10	8			102

5.3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Розвиток суспільної дошкільної освіти на Закарпатті до 1868 року.	2	1
2.	Дошкільне виховання періоду входження Закарпаття до складу	4	1

	Австро-Угорщини (1868–1919 рр.).		
3.	Філософсько-світоглядні концепції дошкільного виховання в педагогічній спадщині Олександра Духновича.	2	1
4.	Становлення системи дошкільної освіти у період входження Закарпаття до складу Чехословаччини (1919–1939рр.).	4	1
5.	Педагогічна діяльність Августина Волошина.	2	
6.	Роль педагогічних товариств міжвоєнного періоду у розвитку дошкільної освіти краю.	4	1
7.	Система дошкільної освіти на Закарпатті (1939–29 червня 1945 рр.).	2	1
8.	Дошкільна освіта краю в радянський період (29 червня 1945 рр.– 1991 рр.).	2	1
9.	Особливості дошкільного виховання і освіти Закарпаття в незалежній Україні (1991–2022 рр.).	4	1
10.	Історія освіти краю у контексті формування духовних цінностей підростаючого покоління	4	
	Разом	30	8

5.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Розвиток суспільної дошкільної освіти на Закарпатті до 1868 р	6	10
2.	Дошкільне виховання періоду входження Закарпаття до складу Австро-Угорщини (1868–1919 рр.).	6	10
3.	Філософсько-світоглядні концепції дошкільного виховання в педагогічній спадщині Олександра Духновича.	6	10
4.	Становлення системи дошкільної освіти у час входження Закарпаття до складу Чехословаччини (1919–1939рр.).	6	11
5.	Педагогічна діяльність Августина Волошина.	6	10
6.	Роль педагогічних товариств міжвоєнного періоду у розвитку дошкільної освіти краю.	6	10
7.	Система дошкільної освіти на Закарпатті (1939-1945 рр.).	6	10
8.	Дошкільна освіта краю в радянський період (1945 рр.– 1991 рр.).	6	10
9.	Особливості дошкільного виховання і освіти Закарпаття в незалежній Україні (1991–2022 рр.).	6	10
10.	Історія освіти краю у контексті формування духовних цінностей підростаючого покоління.	6	11
	Разом	60	102

5.5. Індивідуальна робота

1. Проаналізуйте історичні передумови становлення дошкільної освіти у краї.
2. Обґрунтуйте популяризацію ідей суспільного виховання дітей дошкільного віку на території краю у другій половині XIX століття.
3. Визначте вплив «Закону про дошкільне виховання» (1891 р.) в Австро-Угорській імперії на становлення системи виховання дітей дошкільного віку у краї.
4. Проведіть аналіз створення закладів із підготовки вихователів дошкільної ланки у період входження Закарпаття до складу Австро-Угорщини (1868–1919 рр.).
5. Проаналізуйте основні етапи життєвого та творчого шляху О. Духновича.

6. Доведіть, що творчій спадщині О. Духновича висвітлено ідею народності як основу виховного процесу.
7. Визначте концептуальні аспекти виховної системи О. Духновича.
8. Проаналізуйте соціально-економічні напрями розвитку краю у період входження до складу Чехословаччини.
9. Зробіть аналіз законодавчого забезпечення дошкільної освіти на Підкарпатській Русі.
10. Проведіть системний аналіз наповнюваності заходок (дитячих садків, ясельних груп) у Підкарпатській Русі у контексті розвитку дошкільної освіти краю.
11. Проаналізуйте життєвий та творчий шлях Августина Волошина.
12. Визначте значення педагогічної спадщини А.Волошина для подальшого розвитку педагогічної теорії і практики, зокрема і – сьогодення. Доведіть, що в педагогічній спадщині А.Волошина висвітлено ідею національного виховання, яка співзвучна із реаліями розвитку освіти в сучасній Україні.
13. Охарактеризуйте етапи становлення системи дошкільної освіти на Закарпатті у радянський період.
14. Проаналізуйте організацію підготовки та підвищення кваліфікації керівників та вихователів закладів дошкільної освіти у радянський період.
15. Зробіть аналіз Базового компонента дошкільної освіти радянського періоду.
16. Підберіть інформаційні джерела і складіть бібліографічний опис праць, у яких висвітлюються питання змісту освіти та особливостей навчально-виховного процесу у початкових школах Закарпаття радянського періоду.
17. Проаналізуйте роль духовних центрів історичного Закарпаття (Мукачівський, Грушівський та Краснобрідський монастирі) у розвитку освіти краю ХІІ – ХVІ – го століть.
18. Охарактеризуйте діяльність Ужгородської гімназії (листопад 1613 – червень 1945 рр.) у забезпеченні освітніх потреб Східної Європи.
19. Проаналізуйте вплив будителів Закарпаття на процеси національного відродження та виховання підростаючого покоління.
20. Визначте роль освітніх центрів краю у підготовці педагогічних працівників дошкільної освіти.
21. Зробіть аналіз реформування системи підготовки керівників та вихователів закладів дошкільної освіти у незалежній Україні.
22. Дайте оцінку впровадженню державно-громадського та державно-приватного партнерства в організації та управлінні дошкільною освітою краю в роки незалежності.
23. Визначте перспективи використання досвіду діяльності крайових педагогічних товариств Закарпаття в сучасних умовах відродження національної системи освіти.

6. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література:

1. Волошин Августин. Педагогічні твори Ужгород: Закарпаття, 2007. 574с.
2. Гомоннай В.В. Антологія педагогічної думки Закарпаття (XIX – XX ст.). Ужгород, 1992. 290с.
3. Гомоннай В.В. Народна освіта Радянського Закарпаття. Київ –Ужгород : Радянська школа,1988. 168 с.
4. Гомоннай В.В., Росул В.В., Талапканич М.І. Школа та освіта Закарпаття. Ужгород, 1997. 248с.
5. Гомоннай В.В., Росул В.В., Ходанич П. Педагогічна освіта на Закарпатті. Ужгород, 2003. 112с.
6. Депчинська І. А. Розвиток змісту шкільної гуманітарної освіти на Закарпатті в період 1919– 1939 рр. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки. Держаний вищий навчальний заклад «Ужгородський національний університет»; Ужгород, 2019. Рівненський державний гуманітарний університет. Рівне, 2019.

7. Кляп М.І. Педагогічна та освітньо-культурна діяльність Августина Волошина в міжвоєнний період (1919-1939). Ужгород: Вид-во В. Падяка, 2001. 149 с.
8. Маляр Л.В. Августин Волошин та Олександр Маркуш як автори підручників з літератури, редактори педагогічних часописів: матеріали для студентів гуманітарного напрямку підготовки з курсу «Історія педагогіки» Ужгород, 2008. 40с.
9. Маляр Л.В., Староста В.І. Гуманістичні засади педагогічної концепції Августина Волошина / Л. В. Маляр, В. І. Староста. Вісник Черкаського університету. Серія «Педагогічні науки». Науковий журнал : (голов. ред.: д. пед. н., проф. А. І. Кузьмінський). Черкаси: Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького. 2014. Випуск 8 (301). С. 30-36. ISSN 2076-586X.
10. Нариси історії Закарпаття: У 2 т. Т.1. (з найдавніших часів до 1918 року). Ужгород, 1993. 432с.
11. Нариси історії Закарпаття: У 2 т. – Т.2. (1918-1945). Ужгород: Закарпаття, 1995. 663 с.
12. Освіта Закарпаття в загальноєвропейському контексті. Монографія / За ред. І.В.Козубовської, М.І.Кухти. Ужгород, 2017. 218с.
13. Реґо Г. І. Вплив діяльності спілок та організацій на поширення дошкільних закладів в Закарпатті (кінець ХІХ – початок ХХ століття). Науковий вісник Мукачівського державного у-ту. Серія «Педагогіка та психологія»: зб. наук. праць. Мукачево, 2015. Вип. 2. С.19-24
14. Реґо Г. І. Дошкільне виховання у Закарпатті: витоки й історія розвитку (1836-1918 рр.). Монографія. Ужгород, 2010. 258 с.
15. Реґо Г. І. Становлення і розвиток суспільного дошкільного виховання в Закарпатті (1836-1918 рр.). Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки. Прикарпатський у-т ім. В. Стефаніка. Івано-Франківськ, 2006. 250 с.
16. Реґо Г.І. Полікультурне виховання та формування етнічної толерантності дітей в дошкільному навчально-виховному закладі. Науковий вісник Мукачівського державного у-ту. Серія «Педагогіка та психологія»: зб. наук. праць. Мукачево, 2017. Вип. 2(6). С.158-160
17. Староста В.І., Шикітка Г.М. Методичні матеріали до вивчення теми «Освітньо-просвітницька діяльність крайових педагогічних товариств Закарпаття (1919–1944 рр.)» / В.І. Староста, Г.М. Шикітка. Ужгород : Вид-во УжНУ «Говерла», 2016. 37 с.
18. Туряниця В.В. Духнович духу додає: навчальний посібник. Ужгород, 2006. 100с.
19. Тимчик М. П. Педагогіка Олександра Духновича в контексті суспільних і соціокультурних змін на Закарпатті у ХІХ столітті Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук. Миколаїв, 2020.
20. Шикітка Г.М. Освітньо-просвітницька діяльність крайових педагогічних товариств Закарпаття (1919–1944 рр.). Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки. Інститут педагогіки НАПН України. Київ, 2017.
21. Шикітка Г.М. Основні напрями освітньо-просвітницької діяльності крайових педагогічних товариств Закарпаття (кінець ХІХ – початок ХХ ст.). Науковий вісник Черкаського університету. Серія : Педагогічні науки. № 17(270).Черкаси, 2013. С. 130–136.
22. Шикітка Г.М. Особливості становлення освітянського руху на Підкарпатській Русі / Г.М. Шикітка. Міжнародний науковий журнал «ScienceRise» : Педагогічна освіта № 10/5(15). Х., 2015. ISSN 2313-6286. С. 35–40.

Допоміжна література:

1. Ваколя З. М. Питання морального виховання дітей та молоді на сторінках педагогічної періодики Закарпаття (1919–1939 рр.) Спеціальність 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки. Інститут педагогіки НАПН України. Київ, 2016.
2. Маркуш О.І. Наш рідний край: народознавчі матеріали про Закарпаття. Ужгород, 2001.

3. Тимчик М. О. Духнович в контексті сучасної педагогіки. Науковий журнал. Інноваційна педагогіка. Одеса: ПУ Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій, 2018. Вип. 3. С. 34–41.

4. Тимчик М. Аналіз основних проблем дидактики в педагогіці Олександра Духновича. Наук. журнал : ScienceRise: Pedagogical Education. Харків : Технолог. Центр, 2019. № 4 (31). С. 15–22.

5. Тимчик М. Виховний компонент педагогіки Олександра Духновича. Науковий журнал. Інноваційна педагогіка. Одеса : ПУ Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій, 2019. Вип. 15. Том I. С. 49–56.

6. Тимчик М. Постать Олександра Духновича в оцінці Августина Волошина. Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку: матеріали XXXV Всеукраїнської науковопрактичної інтернет-конференції, 21 вересня 2017 р.: зб. наук. праць. Переяслав-Хмельницький, 2017. Вип. 35. С. 115–117.

7. Тимчик М. П., Староста В. І. Проблематика морально-релігійного і патріотичного виховання у творчій спадщині Олександра Духновича : методичні матеріали. Ужгород : «Ліра», 2019. 60 с.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. www.library.edu-ua.net/ Державна наук.-пед. бібліотека ім. В.О. Сухомлинського.

2. www.nbuv.gov.ua Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського.

3. <http://enc-dic.com/pedagogics> педагогічна енциклопедія. <http://pedagogika.at.ua/>

4. <http://konserg.ucoz.ua/index/0-54> цитати, висловлювання про вчителів, роль освіти тощо.

5. Про вищу освіту : Закон України 1556-VII від 01.07.2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>

6. Про освіту : Закон України 2145-VIII від 25.09.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>

7. Україна. Президент. Національна доктрина розвитку освіти: указ президента України від 17.04.2002 р. № 347/2002. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/347/2002>.

8. Україна. Президент. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року: указ президента України від 25.06.2013 р. № 344/2013. URL: <http://www.president.gov.ua/ru/documents/15828.html>

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 20___/ 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток___).
(потрібне підкреслити)

протокол №___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___/ 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток___).
(потрібне підкреслити)

протокол №___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___/ 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток___).
(потрібне підкреслити)

протокол №___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___/ 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток___).
(потрібне підкреслити)

протокол №___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

